

Dolderse Kroniek

Villa Chr. Pleines ca. 1910

5e jaargang nr. 1 - januari 2002

uitgave van de
Historische Vereniging Den Dolder

Historische Vereniging Den Dolder

Opgericht 9 april 1997.

5e jaargang nr. 1, januari 2002

Verschijnt in de maanden: januari, mei en september.

Bestuur

Voorzitter: Bodes de Vries, Willem Coxlaan 12,
3734 BW Den Dolder.
tel. 030-2283082

Secretaris: Mieke van der Ploeg, Pleineslaan 61,
3734 EM Den Dolder.
tel. 030-2288252

Penningmeester: Harm Sok, Hezer Enghweg 63,
3734 GN Den Dolder.
tel. 030-2287515

Redactie

Mieke van der Ploeg (zie boven)
Hoofdredactie.
Albert van Silfhout, Joh. v. Duurenlaan 20,
3734 VD Den Dolder.
tel. 030-2293522

Harm Sok (zie boven)
Jan van Dijk, Van der Griendtlaan 22,
3769 BM Soesterberg.
tel. 0346-352229

Tekstvoorstellen en reacties naar de redactie.

Alle rechten voorbehouden.

Overname uit deze uitgave is alleen toegestaan na schriftelijke toestemming van het bestuur van de Historische Vereniging Den Dolder.

De contributie bedraagt 13.60 Euro per jaar.

Betaling is mogelijk: Kontant bij de penningmeester,
of op postrekening 7739816 t.n.v. **Historische Vereniging Den Dolder**.

De homepage op internet van de vereniging is:

<http://home.wanadoo.nl/den.dolder>

ISSN: 1389-0026

Redactioneel:

In de eerste plaats wenst het bestuur, de redactie en alle medewerkers van de Historische Vereniging Den Dolder u een voorspoedig 2002.

Wij beginnen dit nummer met een vervolg over de plannen van de aanleg van de "Dolderscheweg". In het vorige nummer heeft u kunnen lezen hoe de Commissie van Administratie f. 12.000,- bijeen heeft kunnen brengen. De raming van de kosten van de aanleg zou volgens de provinciale opzichter f. 11.675,- bedragen. Veel hield men dus niet over. Ook wilde de commissie nog een tolhuis bouwen. Dus is de f. 12.000,- niet genoeg en dat vond de Commissie waarschijnlijk ook. Hoe men dit probleem probeerde op te lossen, kunt u in dit nummer lezen.

De familie Van Bergenhenegouwen deel twee gaat over de gezinsleden, hoe zij zich ontplooiden en wat hun liefhebberijen waren. Ook is een nadere verkenning van de omgeving van toen opgenomen, een kaartje geeft de wandelroute naar school en kerk weer. Verharde wegen vervingen die eeuwenoude paden, maar eens waren het belangrijke routes met een naam en sommigen zoals in Den Dolder, waren ook nog beveiligd door spoorbomen.

Wij hebben als Vereniging de beschikking gekregen over de notulenboeken van het schoolbestuur van "Eene School met den Bijbel" vanaf 1906.

Wij hebben Rob Haars gevraagd om daaruit een aantal afleveringen voor de Kroniek samen te stellen. In dit nummer vindt u de oprichtingsvergadering van het schoolbestuur. De heer Chr. Pleines riep daarvoor de inwoners van deze gemeenschap op om ter vergadering te komen ten kantore van de zeepfabriek.

Wij wensen u veel leesplezier.

De redactie.

Dolderseweg, aanleg en onderhoud. (2)

De Commissie van Administratie kon beschikken over f 12000,--.
De kosten voor de aanleg van de weg werden geraamd op f 11675,--.
Om wat meer in reserve te hebben gaf de Commissie van Administratie nog vier extra aandelen van f 250,-- uit. Deze werden niet gedrukt maar met de hand geschreven.

Uit financiële verslagen blijkt dat deze vrij snel na de eerste serie zijn uitgegeven. Het totale bedrag van inkomsten komt daarmee op f 13000,--. Al vrij snel bleek dat ook dit bedrag niet toereikend was, want hierin waren niet de kosten opgenomen voor aanschaf van de grond en de bouw van het tolgaardershuis. Op 24 december 1858 liet de voorzitter van de Commissie van Administratie dit alvast weten aan Gedeputeerde Staten middels onderstaand briefje:

"Aangaande de omstandigheid dat de begroting lager is dan onze raming, meenen wij te moeten opmerken, dat bij de begroting niet is in rekening gebracht het bouwen eener woning voor de tolgaarder, alsmede welligt nog den aankoop van een stukje grond voor tuin; aangezien langs de ganschen weg zich geene woning bevindt, zullen deze kosten noodzakelijk in aanmerking moeten komen."

*Mr. J.W.F. Schas, Burgemeester van Zeist
en voorzitter van de Commissie van Administratie tot 20 mei 1864.*

De ontvangsten waren 13000,-- en de raming van de kosten bedroegen f 11675,-- , dus was er nog voldoende geld beschikbaar voor een huisje, zal Gedeputeerde Staten gedacht hebben. Zij reageerden dus maar niet op deze brief. De brief van de commissie was ook geen verzoek om een extra bijdrage.

Maar ruim een half jaar later, op 28 augustus 1859, ontvingen zij wel een brief met een verzoek om een bijdrage met daarin een kleine dreiging.

"Daar het zich laat aanzien dat bij eene publieke aanbesteding de som van f 13000,-- niet toereikend zal zijn vooral met het oog op de nog te bouwen tolgaarderswoning zoo nemen wij de vrijheid U Mijne Heeren te verzoeken of wij in dat onverhoopte geval zouden kunnen rekenen op eene provinciale subsidie van hoogstens f 1500 of minder naar gelang blijken zal te kort te zijn. Wanneer wij zonoodig de toezegging van subsidie niet bezitten vóór de aanbesteding dan zou bij eene hogere aanneming dan onze raming, de aanneming niet kunnen doorgaan en deze omstandigheid andermaal eene vertraging te weeg kunnen brengen te nadeele der onderneming.

*Namens de Commissie van Administratie
over den Doldersche weg
wg J.W.F. Schas."*

Nu liet Gedeputeerde Staten van Utrecht wel iets van zich horen. Ze scheef toen op 15 september 1859 het volgende antwoord:

"Wij moeten hieromtrent bemerken, dat de kosten voor den aanleg des wegs zijn geraamd op f 11695,-- en de beschikbare bijeengebrachte gelden bedragen f 13000,--. Voor het bouwen van een tolhuis zou derhalve nog f 1305,-- overblijven, welke som wij daarvoor genoegzaam achten. Bovendien is de post voor de grind leverantie, naar het gevoelen van dan Heer Hoofd Ingenieur van de Waterstaat in het 8e district, in de bedoelde begroting eenigzins hoog berekend. Hoezeer wij nu min of meer mogen aannemen, dat de bijeengebrachte f 13000,-- genoegzaam zullen zijn, en geen verdere tegemoetkoming wellicht niet noodig zal wezen, kan echter het geval bestaan, dat onvoorziene uitgaven en andere omstandigheden nader hulpbetoon vorderen. Gaarne het blijk willende geven, dat wij in uwe onderneming belang stellen en haar wenschen te bevorderen, hebben wij de eer ter uwer kennis te brengen, dat wij, een hulpbetoon in den aangegeven Zin noodig zijnde, ons daaraan niet zullen onttrekken, indier voege dat het bedrag daarvan hoogsten éénuizend gulden (f 1000,--) kan bedragen, te affecteren op de provinciale begroting voor 1860 onder voorwaarde, ..."

Dan volgt nog een hele lijst met voorwaarden waaraan de Commissie van Administratie moet voldoen.

Hoofd Ingenieur van de Waterstaat was toen de heer J. van Dijk. Deze heeft ook de raming voor de weg opgesteld. Hij kon het dus weten.

De Commissie van Administratie vraagt ook toestemming aan "Zijne Majesteit den Koning der Nederlanden" om de weg te mogen aanleggen juist omdat men het voornemen heeft aan deze weg een tol te plaatsen. Onderstaande brief wordt op 13 november 1858 verzonden.

"Aan ZM den Koning der Nederlanden, Groot Hertog van Luxemburg, Prins van Oranje Nassau enz.

Sire

De commissie van administratie over den weg naar den Dolder, samengesteld uit de Heeren Mr. W.D.F. Schas Burgemeester van Zeyst, A. Walraven Fisler grondeigenaar te Zeyst en aldaar woonachtig, H.A. van den Wall Bake muntmeester grondeigenaar te Hilversum wonende te Utrecht, Jonkh. Mr. F. Bosch van Drakestein Raadsheer, lid van de 1e kamer der Staten Generaal, grondeigenaar te de Vuursche wonende te Amsterdam, J.K. Kam, grondeigenaar te Zeist wonende te Utrecht en Mr. P.M. de la Court, grondeigenaar te Zeist en aldaar woonachtig geeft met verschuldigdende eerbied te kennen; Dat zij zich als zoodanig heeft vereenigd tot aanleg van eenen grindweg vanaf den Amersfoortschen Straatweg nabij het Huis ter Heide tot aan den Soestdijker Straatweg nabij den Dolder, teneinde zoodoende eene geregelde verbinding daar te stellen tusschen de gemeente Zeyst en de gemeenten Soestdijk, Baarn, Eemnes, de Vuursche, Hilversum, 's Gravenland en het geheele Gooiland. Dat zij het voornemen heeft hiertoe te gebruiken den reeds bestaande zandweg of één der leidesporen in dien zelfde rigting, allen geheel gelegen onder de gemeente Zeyst en op de kadastralen legger dier gemeente bekend onder Sectie A Nr. 179bis, 179, 273, 272, 132bis, 129bis, 53bis en 171 ter lengte van ruim 5000 Ned. Ellen. Dat de commissie tot vinding dezer kosten van aanleg het voornemen heeft eene geldleening van hoogstens f 13000,00 aantegaan bij wijze van renteloos voorschot verdeeld in 52 aandeelen van f 250,00 met eene jaarlijkse aflossing van minstens één aandeel zijnde door de gemeente Zeyst de toezegging gedaan van de aflossing van één aandeel 's jaars te zullen garanderen, en overigens op de voorwaarden overeenkomstig hierbij gaand plan van geldleening. Redenen waarom zij zich tot Uwe Majesteit wendt met eerbied verzoek haar de nodige concessie te verleen tot aanleg en beheer van dien weg met het regt van tolheffing volgens hierbijgaande tarief waarvan men bij raming de opbrengst op hoogstens f 200,00 berekend, welke tot onderhoud van den weg zullen

strekken, terwijl de verzochte heffing geschieden zou aan eenen tolboom, te plaatsen in de onmiddellijke nabijheid van de zandweg naar de Bilt sectie No 134 bis op ongeveer 1770 ellen afstand van den Amersfoortschen straatweg.

't welk doende enz.

De commissie van administratie over den Dolderschen weg."

In de brief wordt gesproken over een "hierbij gaand plan van geldleening." Hieronder zijn de belangrijkste punten van het plan weergegeven:

- De geldleening is hoogstens f 13000,-- welke gelden zullen worden gebruikt voor de aanleg van de weg.
- Deze geldleening zal bestaan uit een renteloos voorschot verdeeld in 52 aandelen ieder groot f 250,--.
- De opbrengst van den tolboom zal in den eerste plaats gebruikt worden voor het onderhoud van den weg.
- Jaarlijks zal één aandeel worden afgelost en door het Gemeente Bestuur van Zeist gegarandeerd, aan te vangen 1 januari 1860.
- Alle betrekkingen van commissarissen worden "gratis" waargenomen.
- Nadat alle aandelen zijn uitgekeerd zullen "de overgebleven penningen in handen van den ontvanger der gemeente Zeijst worden overgestort, en van dat oogenblik af het beheer en toezigt over den weg aan het Gemeente Bestuur van Zeijst overgaan. Aldus vastgesteld den 13 Nov. 1858."

In het plan van geldleening wordt gemeld dat er 52 aandelen worden uitgegeven. Jaarlijks wordt één aandeel uitgekeerd beginnende 1 januari 1860. Nadat alle aandelen zijn uitgekeerd, dus na 52 jaar, gaat direct de "Doldersche weg" in beheer en toezicht over naar de gemeente Zeist. Dat is dus 1 januari 1912.

Men was in 1858 van plan, volgens de brief aan de Koning, een tolhuis te plaatsen nabij de zandweg naar De Bilt. Dus nabij de kruising met de "Oude Amersfoortsche Zandweg", de huidige Paltzerweg. Toen was het bij de Commissie van Administratie waarschijnlijk nog niet bekend waar de geplande spoorlijn de nieuw aan te leggen weg naar Den Dolder zou kruisen. Op 11 juli 1860 was dat wel bekend. Toen schreef één van de commissieleden, Mr. P.H. de la Court, aan de Centraal Spoorweg Maatschappij het volgende briefje:

GRINDWEG VAN HET HUIS TER HEIDE NAAR DEN DOLDER.

Aandeel № XLV.

Groot f 250.

De Commissie van Administratie over gemelden weg bekend, in deze hare betrekking, ontvangen te hebben van den Heer J. A. Staal de Som van f 250.— voor het Aandeel № XLV, de geldleening bij wijze van renteloos voorschot groot f 12000.— ten behoeve van den aanleg van den Grindweg van het Huis ter Heide naar den Dolder.

Zijnde deze geldleening verdeckt in 48 Aandeelen van f 250.— met eene jaarlijksche aflossing van EEN AANDEEL, gegarandeerd door de Gemeente Zeyst.

ZEYST, den 1 September 1850.

De Commissie voornoemd,

J. P. Schaal
J. M. de la Court

NB. Bij overgang van eigendom zal men gehouden zijn deze schuldbekentenis ter overschrijving aan de Commissie over te leggen.

Afgelevert juli 1851

Eén van de aandelen die is uitgegeven.

"De Heeren Mr. P.H. de la Court, Mr. J.J.D. Nepveu, F.L. Rutgers, P.G. Callenfels en W. van der Goes allen wonende te Zeijst hebben bezwaar tegen de richting van den spoorlijn in zooverre daarvoor de bewoners van Zeijst en het huis ter Heide verstoken zullen worden van de middelen van communicatie welke thans bestaan, en dat wanneer de tegenwoordige rigting gevolgt wordt een station worde gemaakt aan de grintweg van het huis ter Heide naar den Dolder."

Later heeft men een stuk grond gekocht aan de "Dolderschen weg" naast de in aanleg zijnde "Nederlandsche Centraal Spoorweg."

Door de Commissie van Administratie werd nog geen actie ondernomen om een tolwachter te zoeken. Daarvoor had men nog ruimschoots de tijd. De weg moet nog worden aanbesteed en aangelegd. Maar één van de aandeelhouders, de heer Staal wonende in huize Staalwijk aan de Soestdijkerweg nabij het oude Den Dolder dacht daar anders over. Hij liet middels een brief de Commissie van Administratie alvast weten, dat één van zijn vaste arbeiders, Gerrit Middag, oud 49 jaar en gehuwd, die al 22 jaar bij hem werkte, een geschikte tolwachter zou kunnen zijn, althans zijn gezin. De brief werd gericht aan de Burgemeester van Zeist in een sierlijk handschrift.

Den Heer. Heer
Den Heer Schaal
Burgemeester
Zeist.

"Staalwijk onder Soest 13 Nov. 1858

Weled. Heer,

"Gerrit Middag bringer dezès naar de post van tolgaarder op de te maken grintweg solliciterende schrijf ik U eenige regelen ter zijne aanbeveling. Daar hij mij meer dan 20 jaren trouw en naar genoegen gediend heeft kan ik voor zijne trouw en eerlijkheid instaan ook wanneer hij de post van tolgaarder verkreeg, zou hij bij mij vast werk kunnen behouden,

terwijl zijn huisgezin geschikt is om de tol waar te nemen.

Noemende mij met achting

Uw dienaar.

J.A. Staal."

De tijd is nog niet rijp om daarover een beslissing te nemen, dus wordt de brief voorlopig terzijde gelegd.

De Commissie van Administratie gaat verder met het voorbereiden voor de aanleg van de nieuwe weg. De vraag is waar haalt men het nodige grind vandaan. In de duinen van zandverstuivingen is dat moeilijk te vinden. Maar op de heidevlakte van de gemeente Soest is de kans groter. Dus volgt een gesprek met het gemeentebestuur van Soest. Deze meldt per brief op 19 januari 1860 aan de Commissie van Administratie het volgende:

"Gelet op de mondelinge gedane aanvraag van Heeren gecommitteerden tot den aanleg van eenen grindweg tusschen den straatweg van Utrecht naar Amersfoort, nabij het huis ter Heyden endien van Utrecht naar Soestdijk, nabij den Dolder, strekkende om, tegen vaststellen betaling vergunning te bekomen tot het ten koste doen graven en vervoeren van het voor dien weg benoodigd kegel grind (keijen) uit de gronden dezer gemeente te Soesterberg door Burgemeester en Wethouders daartoe aan te wijzen en zulks zoo verre die daar aanwezig mogt zijn.

Gelet op het berigt daarover uitgebracht door de Commissie voor Wegen en Waterleidingen, benoemd ingevolge art. 54 alinea 2 der Gemeentewet. Besluit:

De gevraagde vergunning bij deze aan genoemde Heeren gecommitteerden of aan de door hen aantewijzen aannemers of werklieden te verleen, tegen betaling aan de gemeentekas van vijfenveertig cent voor iedere gewone wagen of karrevracht, onverschillig of derzelve met een of twee paarden is bespannen.

Bepaalt wijders dat, na den afloop van het werk, de gegraven kuilen of putten, door of ten koste der aanvragers met de uitgegraven Specie weder aangevuld en met den omringenden grond gelijk gemaakt worden. Aldus besloten in eene openbare vergadering van den raad der gemeente Soest gehouden op heden den negentiende Januari 1860 en zestig

De burgemeester, Get. J. Pels

De secretaris, Get. P. Gallenkamp

Wethouder, Get. F. Smorenburg."

De Commissie van Administratie heeft al veel op een rij staan. Toestemming om de weg aan te leggen en toestemming om daaraan een tol te mogen plaatsen. Grind mag men uitgraven in de gemeente Soest. Nu kan de inschrijving voor aannemers beginnen.

De volgende aannemers schreven daarvoor in:

Pieter Knops uit Utrecht voor f 18000,--.

Cornelis Karst uit Utrecht voor f 16450,--.

Hendrik Reintje Bennik uit Vreeswijk voor f 16000,--.

Hendrik George Bekker uit Utrecht voor f 16000,--.

Adianus Beek uit Utrecht voor f 15800,--.

Teunes van Dijk uit Utrecht voor f 15800,--.

Wilhelmus Johannes van Berkum uit Amsterdam voor f 15000,--.

Willem Jan Mijnlieff uit Utrecht voor f 15000,--.

Gerrit van der Valk uit Amsterdam voor f 15000,--.

R. van Es uit Huis ter Heide voor f 14000,--.

De laagste inschrijver was Gerrit Key uit Zevenhuizen met onderstaande brief:

"De Onderdetekende Gerrit Key, aannemer wonende te Zevenhuizen provincie Zuid Holland presentum aan het opmaken en met puin en grind afdekken van den weg strekkende van den grooten weg, van Utrecht naar Amersfoort nabij het huis ter Heide tot aan den straatweg van de Bilt naar Soestdijk nabij den Dolder gemeente Zeist over eene lengte van ruim 5200 ellen volgens bestek en algemeene voorwaarden voor een Somma van Dertien Duizend Een hondert gulden zegge f 13100,00.

Utrecht den 14 januari 1860

Tot borgen stellend:

Jan Göbel aannemer te Schiedam

Gerrit Cornelis van der Valk aannemer te Amsterdam."

Zelfs het laagste bedrag van de inschrijving is nog aanzienlijk hoger dan de raming van de provinciale opzichter de heer J. van Dijk.

Harm Sok

De familie Van Berghenegouwen, deel twee

Uit de dagboeken van Kees van Berghenegouwen.

Naar school

Met drie zoons en een dochter meldde het gezin zich in 1909 aan bij de school in Soesterberg. Het jaar daarop ging ook Kees, de jongste, zijn eerste schooldag tegemoet.

Grote broers Bram en Jan namen hem tussen zich in en Kees had naar zijn gevoel zijn mooiste pakje aan. Hij herinnerde zich de korte broek, flink over de knieën, een bloes met band om hem onder dicht te knopen, dikke, gebreide kousen en niet te vergeten een pet. Een jas werd alleen gedragen tussen

1 november en 1 april. Het ondergoed moest hem warm houden. Het bestond uit:

- een flanel op het blote lijf,
- een hemd met korte mouwen,
- een borstrok met lange mouwen,
- bretels, maar voor kinderen een bovenstuk als een soort vest

aan de broek.

Daar overheen kwam dan de eerder genoemde bloes of een jasje, dat tot de hals was dichtgeknoopt. Over de schouder liep een brede zoom die zowel vóór als achter tot onderaan doorliep. Om zijn middel was er een band die het jasje tailleerde. Zo ging Kees op weg naar school, langs de vlierstruiken, over het weiland en door het bos van Spanje. Daar moesten ze een overstapje nemen, omdat het hek op slot zat. Door een mooie sparrenlaan verlieten ze dit bos via het tweede overstapje. Ze passeerden de Oude Amersfoortse zandweg en betraden het bos van Van Marwijk Kooij. De legale weg bestond uit een kapot en rul gereden karrespoor. Iets daarnaast was een goed beloopbaar paadje door een sparrenbos, uitkomend bij de eikenwal. Dat lag in het verboden domein, waar zij bosbaas Bart Donselaar moesten omzeilen. Heelhuids langs de boswachterswoning geslopen, het lag wat naar achteren (een grasgroen laantje langs een aardappelakkertje leidde erheen), kwamen ze iets verderop op de vlieghei uit. Voor kinderen was die hei onafzienbaar. Ver weg lag de Stompert als grote heuvelbult. Naar links keek je langs de *Soesterberg*, over het spoor richting Soest. In de richting school zag je in de verte de hoek bij Beukbergen. In het midden van de vlieghei stond een stuk met verwilderd eikenhout. Verspreid waren er in de loop der jaren vliegendenn opgekomen. Dwars over de hei liep langs een telefoonlijn, een kaarsrecht wagenpad; dit was *Het nieuwe slag*. Deze telefoonlijn liep van het Kamp van Zeist naar het militaire kamp in de Biltse duinen. Er was ook

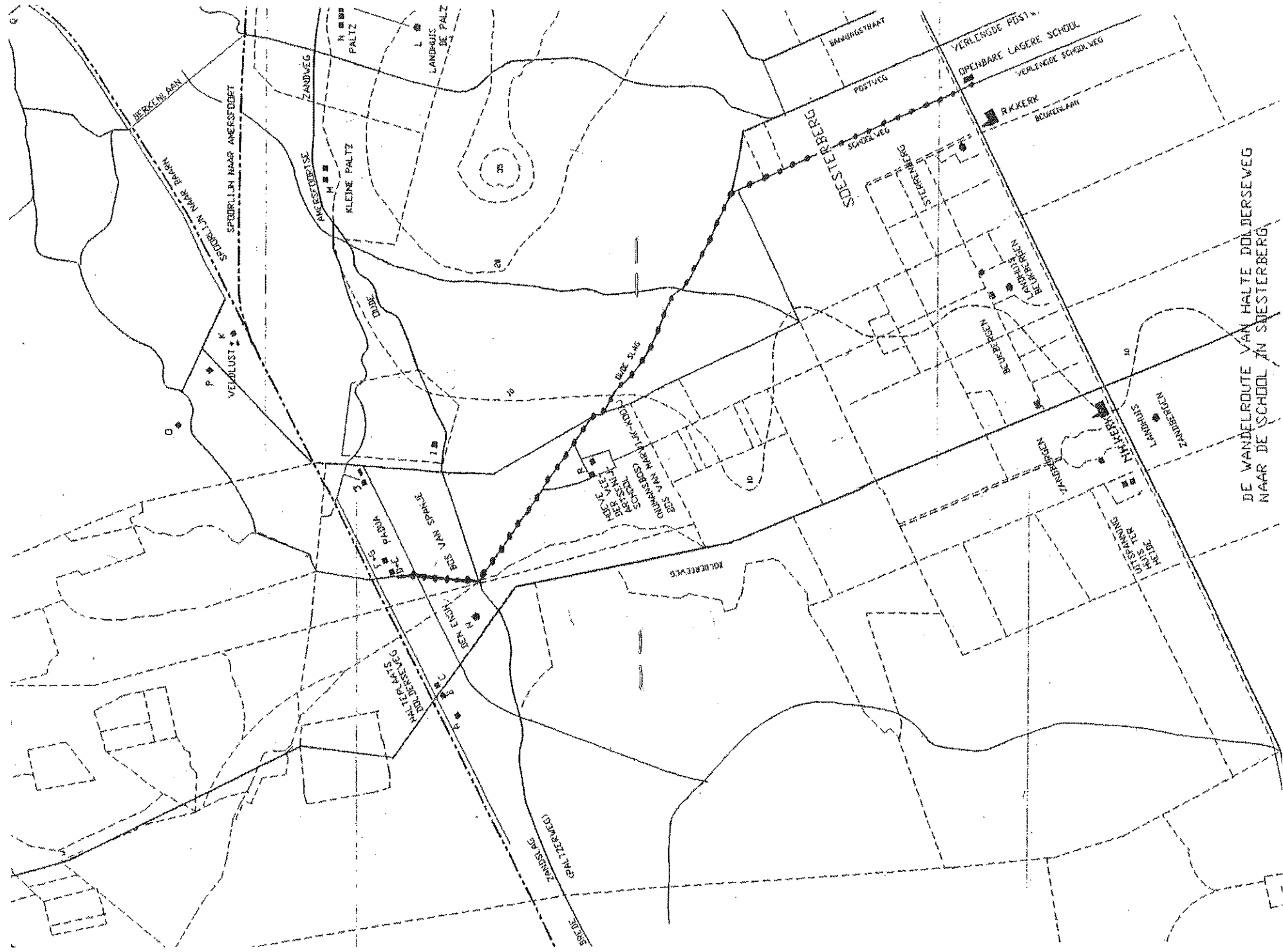
Het oude slag, een pad dat met grote bochten de vroegere doorsteekroute was, berucht om zijn plassen die er na de regen achterbleven. Met name de naam "Oude slag" is een aanduiding die uitdaagt tot nader onderzoek Slecht begaanbaar als zij waren liepen deze wegen over de velden, tussen de zandhoogten door. Vaak wijzigden zij zich tengevolge van zandstormen, vorst en regenval, net als bij waterlopen, enigszins van richting. Na 50 meter op de hei lag daar de paardenrenbaan van de manege. Deze werd door boer Stalenhoef wekelijks glad geëgd.

Aan het begin van de Soesterbergse schoolweg was in de verte al het huis zichtbaar van de hoofdmeester. Dit was meester Woudenberg, Kees stapte op die eerste dag binnen in de klas bij juffrouw Harzing. Zij leefde van 1872 tot 1929. Hij herinnerde zich haar als de juf die hem de "rrrr" leerde hanteren. Daarvoor had Kees het over: "*Moedel klijg ik lijst met klenten?*" Met het noemen van deze meester en juffrouw was ook de gehele leerkrachtencapaciteit gepresenteerd. Beiden hadden drie klassen onder hun hoede. Zo schoven de leerlingen in overgangstijd gewoon een bankrij op en slechts eenmaal in hun gehele schooltijd verwisselden ze van lokaal. De eerste geschiedenislessen bij meester Woudenberg hadden aan het einde, in het lesboekje, een *versje*. Dat moest uit het hoofd worden geleerd. Kees kende na jaren nog een aantal versjes waarvan er één vanwege deze omgeving onuitwisbaar in zijn herinnering zat. De tekst is:

1. Bossen en moerassen, dekten toen ons land. Heidevelden vond men, op het hoge zand.	2. In die bossen leefden, hert en everzwijn. En weer elders sprongen, haas en wild konijn.
3. Beren, wolven, vossen, dwaalden door het woud. Brommen, huilen, blaffen, klonk daar tussen het hout.	

Die dagelijkse wandeling naar school, de omgeving, en het buurtje nabij het station heeft Kees, als landkaart uitgetekend. Hun woning is aangegeleid met de letters D+E, de route naar Soesterberg is naar ik hoop duidelijk gemarkeerd.

De school begon om 9 uur. De kinderen moesten om kwart voor acht van huis, wilden ze op tijd zijn.

DE WANDELROUTE VAN HALTE DOLLERSEVEG
 NAAR DE SCHOOL IN SLESTERBERG

BERKON AAN
 WEG VAN NAAR AMERSFOORT
 SPIERLIJN NAAR AMERSFOORT

ZANDWEG
 AMERSFOORTSE

KLEINE PALTZ

LANDHUIS
 DE PALTZ

BRANKESTRAAT

VERLENGDE POSTW.

OPENBARE LAGERE SCHOOL

VERLENGDE SCHOOLWEG

RKKKERK

BOUWLAN

SLESTERBERG

POSTWEG

SCHOOLWEG

STREKSEL

NEERBERG
 DE
 EKER

NEERBERG

ZANDBERG

LANDHUIS

ZANDBERG

OTTENHUIS
 HET DE TER

ZANDBERG

BERG
 ZANDS
 DE
 (DOLLERSEVEG)

KLEINER
 DOLLERSEVEG

DEK ENK

WEG VAN SPANJE

WEG VAN

WEG VAN NAAR AMERSFOORT
 DOLLERSEVEG
 DE
 EKER

KOLLERSEVEG

WEG VAN

WEG VAN

WEG VAN

WEG VAN

WEG VAN

WEG VAN

WEG VAN

WEG VAN

WEG VAN

WEG VAN

WEG VAN

WEG VAN

WEG VAN

WEG VAN

WEG VAN

WEG VAN

WEG VAN

WEG VAN

WEG VAN

WEG VAN

WEG VAN

Het vijftal moest in de middagpauze overblijven. Met de klompen aan, werd er door de jongens op de Amersfoortsestraatweg woest gevoetbald. Het onderscheid tussen de teams was zichtbaar gemaakt door de petten van één team binnenste buiten te keren; de voeringen waren bijna altijd rood of blauw. *Het verkeer was voor de jeugd nauwelijks gevaarlijk. Zo af en toe kwam de boerenwagen van oude Kees Tammer voorbij, die tevreden kauwend op z'n pruim tabak kwam aansukkelen.* Naar dezelfde school ging ook Steven Gerritsen van het zwarte wegje (Pleineslaan), zoon van een fabrieksarbeider die werkte bij *De Duif*. Zijn moeder, vrouw Gerritsen zette een petroleumhandeltje op. Met het vat op de kruiwagen ging zij langs de deuren. Ook als lopend nieuwsblad had zij enige faam verworven.

Omdat Kees de kleinste was, mocht hij, als het zo uitkwam, wel eens meerijden op de bakkershondenkar. Naast het bakkersknechtje zat Kees dan prinsheerlijk op de bok, terwijl Jan en Steven op een draf meeliepen. De ingespannen hond liep altijd hard. Het hoeft geen betoog, dat de broertjes haast iedere maand aan nieuwe klompen toe waren, *ook al, omdat de kwaliteit niet de beste was. Uitkiezen van nieuwe moest precies gedaan worden. Niet zelden was een klomp al te diep uitgesneden en op een bepaalde plek al dun.*

Het gezin

Vader was nog vaak met zijn hart bij het Westland. Nadat hij zich in Den Dolder had gevestigd, schreef hij in de katholieke krant van Den Haag zijn eigen rubriek: *Brieven uit het Sticht*. Ook in Soesterberg was hij prominent aanwezig. Hij zat volop in het verenigingsleven en voerde meermalen het woord bij bijzondere gelegenheden zoals de feestelijke binnenkomst van de nieuwe pastoor in de Soesterbergse parochie. Voor de tuinbouwvereniging verzorgde hij lezingen op de maandelijkse bijeenkomsten bij Van Ginkel in uitspanning Bosch en Duin. Hij was een man met ambities.

Dat sloeg ook over op zijn kinderen, iedereen had bezigheden en plezier in werk, studie en hobby's.

Vader en drie van zijn zonen waren vertegenwoordigd binnen de gelede- ren van het muziekkorps Excelsior.

De familieleden musiceerden thuis ook met elkaar. Men zong en op meerdere instrumenten werd gestudeerd. Op een bepaald moment hadden Jan en Kees een viool aangeschaft. We laten de kinderen in het kort, één voor één de revue passeren:

Arent, de oudste, had liefhebberij in het zaaien en kweken van bloemen en hij was muzikaal. Spelend op zijn trekharmonica gebeurde het, dat in het

schemer de hele familie meezong uit "De Leeuwerik", een liederenbun- del voor het gezin. Daarnaast was hij sopraan saxofonist in muziek- korps Excelsior uit Den Dolder. Bij het ontstaan van het Dolders post- kantoor werkte hij zich op van hulpbesteller tot postbode.

Kee bleef gewoon de hulp in huis, zo dachten de broers. Maar Kee stond voor meer! Ze was lid van de toneelclub, als zij er niet bij was ging de voorstelling niet door. Tijdens de mobilisatiejaren van 1914- 1918 begeleidde zij Duitse kinderen naar de kerk. Die kinderen waren in de Amsterdamse gezondheidskolonie aan de Paltzerweg, om aan te sterken. De kerk wist haar altijd te vinden bij inzamelingsacties voor de missie en het organiseren van kinderevenementen. Thuis was het schoe- nen poetsen, klompen schuren en witten. Toen moeder ziek werd en daarna overleed, had Kee de zorg voor het gezin op zich te nemen. Dit herhaalde zich toen de vrouw van Kees, haar schoonzus Mien, op jonge leeftijd overleed. Mien was eens vol bewondering, toen zij het breipa- troon in Kees zijn kousen opmerkte, ja ook dit was Kee! Als dank noemden de lekkere broertjes haar Grote Cor, de naam van een feeks uit een boek. Na haar vijftenzeventigste jaar is ze naar de Schutsmantel in Bilthoven gegaan, om te genieten van haar oude dag. Dat lukte haar maar op één manier, door het bemoederen van de medebewoners!

Siem was een verwoed figuurzager. Zijn meesterwerk, een ingewikkelde, hangende brievenstandaard heeft jarenlang de huiskamer opgesierd. Daarnaast las hij Vondel en Guido Gezelle. Met zijn boeken was hij een tevreden mens. In militaire dienst is hij ernstig ziek geworden. Hij kon pas na een aantal jaren de draad weer oppakken. Hij behaalde het diploma boekhouden en vervolgde zijn maatschappelijke loopbaan in de administra- tieve sector. Bij Gerrit Verhoef en nog een vijftal bedrijven deed hij de boek- houding. Op een zeker moment startte hij als medefirmant een exportbedrijf in eieren naar Engeland. Maar tenslotte beëindigde hij zijn loopbaan als boekhouder en stuwende kracht in de beginperiode van de fa. Hagoort aan de Pleineslaan.

Bram had vele hartstochten w.o. houtsnijwerk, verzamelen van insecten, het opzetten van vogels. Echter de kennis van planten bleef zijn grootste passie. In één winter kocht en schooide hij 250 soorten zaad bij elkaar. In 1928 had hij een verzameling van 1300 gewassen. Deze soortenrijke tuin is helaas door de strenge winter van 1928-1929 kapotgevoren. Toen Kees zijn vader was opgevolgd, ging Bram in de tuinenaanleg. Hij creëerde de mooiste tui- nen maar bij het afhandelen van zaken bleek Bram echt een zoon van zijn vader. De winsten bleven achter, maar groot was de waardering voor

zijn vakmanschap. Hij wisselde zijn ondernemerschap in voor een baan op de bloemisterij van de Willem Arntsz-hoeve. Over onze buurtschap schreef hij krantenartikelen en deed historisch onderzoek. Zo bereikte hij zijn pensioen. Daarvan mocht hij jammergenoeg maar twee jaar genieten.

Jan was de tekenaar en maakte muziek. Hij was lid van Excelsior en op de saxofoon was hij volgens de orkestdirecteur, de beste uit deze omgeving. Hij koos voor het priesterschap. Met zelfstudie werd hij toegelaten tot de opleiding voor missionaris in Kaatsheuvel. Daarna trok hij er op uit om zijn roeping te volgen. Onder een foto staat vermeld "Missionaris Chili". Zijn neven en nichten spraken eerbiedig over Heerom Jan!

Kees zelf, zo schrijft hij, was volgens meester Woudenberg zo getalenteerd dat deze aan vader adviseerde hem door te laten leren. Hiervoor was echter geen financiële armslag. Dus het werd bonen plukken. Hij is het die het bedrijf van vader na 1930 voortzette en legde daarmee de basis van wat het nu is geworden. Als het moest, kweekte hij met liguster- en coniferenstekken van gekortwielde hagen en bomen uit de omgeving. Hij vroeg het wel netjes! Met vallen en opstaan deed hij zijn ervaring op. Natuurlijk zijn de dagboeken voor een groot deel gevuld met verhandelingen over allerhande tuindersperikelen. Als hij moest voldoen aan de levering van 30.000 floxen, was het onverteerbaar, als dat niet kon worden nagekomen. Zo is ook te lezen dat de groenten en fruitteelt uit de eerste jaren verdrongen werd door vaste planten. We lezen dat Viola lilacina en Nepeta mussini snel konden worden doorgekweekt. Zo kon je op een hoekje van zijn land 40.000 Viola cornuta in soorten aantreffen. Een deel werd verkocht voor de stukprijs van 3 a 4 cent en de rest werd ondergespit;...zo hield hij de zaak lopende.

Kees werd geen geleerde maar een nuchtere tuinder die daarnaast zijn leven op schrift stelde. Hij zette ongeremd zichzelf neer als het mannetje dat zich niet gauw iets liet wijsmaken, maar eigenzinnig zijn relaas deed! Vanaf 6 dec. 1923 kon hij zijn dagboek bij elektrisch licht schrijven: "Het is zelfs leuk om in de 50 kaarsenlamp te staren en dan gewoon je gedachten te laten gaan, terug naar je jeugd".

Toen de Soesterbergse heide een vliegveld werd.

Het vliegveld, 1910

De bakermat van onze vaderlandse luchtvaart is Soesterberg, maar haar hart klopte het hevigst in Den Dolder. Het station Den Dolder was het toelooppunt voor massa's mensen. Vandaar legde men een tramlijntje aan naar de plaats waar piloten hun gevaarlijke kunsten in hun vliegtuig zouden vertonen

De bouw van de trambaan met begin- en eindstationnetje, alsmede de hangars, de werkplaats, de tribunes en het restaurant waren snel gerealiiseerd. Het starten en landen vond plaats op een stuk geëgaliseerd heideveld van één vierkante kilometer.

Op de plek waar nu de Nieuwe Dolderseweg onder de spoorlijn door gaat, op de teelgrond van Jan Elsendoorn, werd dat stationnetje gebouwd. Langs de laan voor het huis Van Bergenhenegouwen heen werd het tramlijntje aangelegd. Het liep een eindje voorbij het huis schuin over de driest (een stuk droog gras oostelijk van het huis) naar het bos van Spanje. Het kwam langs bij Rooie Gijsje op de hei. Daar moest eerst een heuvel doorgegraven worden. Vervolgens krom het lijntje langzaam naar boven tot bij het restaurant.

99 JVB/1

DE PETEROLIEVROUW.
VROUW GERRITSEN.

Het ging om een hype die snel veel geld moest opleveren. Zo kon men toegangskaarten kopen in vier prijsklassen. De duurste twee waren voor bezoekers die met het Dolderse trammetje kwamen. De mensen met de goedkoopste kaartjes kwamen uit Huis ter Heide, lopend of met de autobus. Het speciale Padock-kaartje gaf zelfs toegang tot dicht bij de vliegtuigen. De toeloop was aanvankelijk enorm, maar al gauw kwam de klad erin vanwege de afgelastingen die werden veroorzaakt door het slechte vliegweer. De vlieghelden uit die tijd waren Koolhoven, Kuhler en Wijnmalen. Hun prestaties begonnen met vluchten van boven de twee meter boven de grond tot een nonstopvlucht vanuit Ede op 300 meter hoogte. De firma Verwey en Lugard

meenden aanvankelijk dat er goud in deze branche te verdienen was. Hoe dat verder verliep is te lezen in de Soesterbergse boekenserie van Bep Lensink en Dik Top. De trambestuurder was de broer van de Soesterbergse fietsenmaker Sjors van de Berg. Met hem waren de jongens goede maatjes, want daar zat nog wel eens een gratis tramritje aan vast. De eerste Meteo (weervoorspelling) op de vliegbasis was van het KNMI en gehuisvest in een tent. Voor waarneming in de lucht gebruikten zij gewone vliegers aan een draad. De vlieger was voorzien van instrumenten; ze gingen met meerderen aan één lijn honderden meters de lucht in. Zo ging Den Dolder het tijdperk van de luchtvaart in.

De kerkgang, 1912

Zondagochtend om half zeven ging de familie de hei op richting kerk. Omdat moeder niet kon fietsen, liep ook de rest mee. In de verte kwam Kobus van der Vlist van de Soesterberg aanlopen. Soms was er gezelschap van vrouw Gerritsen, de Petroleumvrouw die aan het zwarte pad woonde (de Pleineslaan). Dan was er achter aan de Paduaweg nog vrouw Bonenkamp. Haar man was zetboer op de boerderij van De Lange Wendels. Zij sloot zich ook aan bij de kerkgangers. Als dan zomers de familie De Lange Wendels de boerderij bewoonde en Trijntje, hun oud gediensstige, zich bij de kerkgangers aansloot, dan was het gezelschap compleet. *Het kakelde en ratelde van Soesterberg tot Den Dolder in alle toonaarden.*

Ook de vrouw van Jan Elsendoorn, maakte dezelfde gang maar zij ging altijd in haar centje. Vanaf de Soestdijksestraatweg kwam vrouw Van Engelen lopend naar de kerk. Zij was hiervoor een uur onderweg maar vaak kon ze meerijden met het paard en wagentje van Gerrit Verhoef. Hij woonde bij haar in de buurt. De kerkgangers kwamen daarbij de oude Majoor tegen, Hij was knecht bij Van Ginkel de cafébaas van uitspanning Bosch en Duin. (de Hoefslag). 's Ochtends moest hij de dieren verzorgen. Zo waren het Otterlaantje, het Oude slag, de Oude Amerfoortse zandweg en al die zandpaden al eeuwenlang de kortste verbindingen waarlangs de mensen hun weg zochten. Zelfs waren er **bewaakte** spoorwegovergangen, voor zandpaden aangelegd.

Een eigen halteplaats

Het buitenhuis de Paltz was vanaf 1874 in bezit van de familie L. Rutgers van Rozenburg. Deze had voor zichzelf een eigen stopplaats met de Hollandsche Centrale Spoorwegmaatschappij bedongen. Er liep van de villa

een berkenlaantje naar een overweg met spoorbomen. Deze post was voorzien van een vaste personeelsbezetting. In de richting Den Dolder was nog zo'n overweg met spoorbomen. Die werd op afstand bediend vanaf de stopplaats de Paltz. In die tijd waren de bomen altijd gesloten. Als er een passant kwam, las hij op een bord naast de overweg het opschrift: *trek aan de bel. Die overwegwachter was de oude Aart Dorrestein. Als een kluizenaar zat hij daar. Eenzaam en verlaten sleet hij zijn dagen. Maar om te zien of hij er nog was, testten Bram en Kees zo af en toe de bel. En ja hoor, de wachter kwam uit het huisje, tuurde hun richting uit, ging weer naar binnen en even later knarsten de bomen omhoog.* De familie Van Bergenhengouwen met hun omwonenden konden dus veilig de spoorlijn oversteken. Wie die omwonenden waren, vertelt het komend artikel.

Jan van Dijk

Eene School met den Bijbel (1).

*Doldersche Nieg 2 April 1906.
's avonds 8 uur, ten kantore van den
Heer Chr. Pleines.
Van de, namens den Heer Pleines
opgeroepene omwoners zijn opgekomen
17 personen, om eene vereeniging op te
richten ten doel hebbende het stichten
van eene Christelijke school alhier.*

Zo vindt nu bijna honderd jaar geleden de oprichtingsvergadering van de vereniging "Eene school met den Bijbel" in Den Dolder plaats. Nu de locatie (Drs C.P.) Hazenbosch op 1 augustus van dit jaar is gesloten, kan het eeuwfeest helaas niet meer worden gevierd. Dit vormt een goede aanleiding, hoe triest deze sluiting op zich ook is, om terug te blikken. De Historische Vereniging heeft de beschikking gekregen over de notulenboeken van het eerste uur (1906 - 1927). De bovenstaande kopie staat vermeld op de eerste bladzijde ervan en gaat vervolgens verder:

"Uit de gehouden stemming blijkt dat zijn gekozen de heeren Chr. Pleines, G. Prang, W. van der Meij, W. Huisman en W.B. Schouten, die alleen,

behalve de heer Huisman, die niet aanwezig is, hunne benoeming aannemen. Mocht de Heer Huisman zijn benoeming niet aannemen, hetgeen door enkele der aanwezigen wel waarschijnlijk wordt geacht, dan zal de Heer G. van Drie, die in stemmenaantal op hem volgt, in diens plaats treden."

Men laat er bepaald geen gras over groeien, want op 4 april 1906 komt men weer bijeen:

"Vervolgens wordt besloten dat de vergaderingen zullen worden geopend met gebed en het lezen van een gedeelte uit Gods Woord en eveneens met dankgebed zullen worden gesloten...."

*Omtrent de oproepingen voor Hoofd der School, wordt besloten die te doen plaats in "De Nederlander" en "De Standaard" en zoonoodig in eene nader op te geven onderwijzerscourant, tegen een salaris van f 1100.- tot f 1300.- met vrije woning en nader overeen te komen tegevoetkoming in pensioen-bijdrage en verhoogingen....
Het aanvangssalaris van den onderwijzer wordt bepaald op f 750.-, dat van de onderwijzeres op f 550.- à f600.-....."*

De derde vergadering op 23 april 1906 is de eerste bestuursvergadering:

"Hierna worden de functies verdeeld als volgt: C. Pleines, Voorzitter, G. van Drie, Vice-Voorzitter, G. Prang, Penningmeester, W.B. Schouten, Secretaris en W. van der Meij, 2e secretaris...."

Uit de ingekomen sollicitatie-brieven zijn een 16 tal brieven uitgekozen naar welke sollicitanten nader is geïnformeerd en welke inlichtingen nu worden voorgelezen. Hierna vallen er weder een 7 tal af, terwijl een van de sollicitanten bericht heeft, dat hij zijn sollicitatie introk. Van de acht overblijvende zullen er eenige in hun school worden bezocht."

De bestuursvergadering op 12 mei 1906 maakt voornamelijk gewag van de vorderingen met betrekking tot de vacatures:

"Van de bezochte onderwijzers waren de leerlingen van de heer H. Schuitemaker ontegenzeggelijk het verst gevorderd en werd die Heer na grondig onderzoek, met algemeene stemmen als Hoofd onzer School benoemd."

In de bestuursvergadering op 28 mei wordt de benoeming van de eerste onderwijzeres geaccordeerd:

"Mejuffrouw B. van den Berg te Utrecht is voor een half jaar benoemd tot onderwijzeres, op een salaris berekend op f 600.- per jaar...."

De schooluren worden vastgesteld van 's morgens half negen tot half twaalf, en 's middags van half twee tot vier, terwijl 's morgens een kwartier en 's middags tien minuten rust of speeltijd zal worden gehouden. Echter zullen gedurende de maanden November tot en met Februari de schooltijden zijn van 9 - 12 en van 1 - 3 en een half uur."

De eerste school in deze gemeenschap aan de "Doldersche weg"

Al drie dagen later wordt een ledenvergadering gehouden:

"De Heer Pleines is door ernstige ziekte van zijn zoon verhinderd ter vergadering te zijn ....."

De leden worden in kennis gesteld van de benoeming van de Heer H. Schuitemaker tot Hoofd en Mejuffrouw B. van den Berg tot onderwijzeres ....."

Nog deelt de Heer Prang mede dat de Heer Pleines heeft toegezegd om het schoolgebouw met bijbehorende grond zodra die gereed zijn, op naam van de Vereeniging te doen overschrijven, terwijl hij mede heeft toegezegd om te laten beschrijven dat na zijn overlijden het reservefonds worde aangevuld tot een bedrag van f 10.000.-, waarvan de Vereeniging gedurende een zeker aantal jaren, dan het vruchtgebruik zal kunnen genieten."

De hoge frequentie van de vergaderingen wordt ingegeven door het feit dat het bestuur de school met ingang van het nieuwe schooljaar wil openen. Op 22 augustus maakt men de laatste afspraken:

"Ter sprake komt de opening der school op maandag 27 Augustus. Er wordt besloten die opening met enige feestelijkheid te doen plaats hebben. De kinderen zullen worden onthaald op chocolade, krentenbroodjes en koekjes, terwijl verder voor de genodigden wijn en thee beschikbaar zal worden gesteld.

Ds Donner van Amersfoort zal worden uitgenodigd de openingsrede te houden en verder de gehele leiding op zich te nemen."

Nu de school kan reilen en zeilen vindt het bestuur het kennelijk niet nodig om nog in hetzelfde jaar bijeen te komen om te vergaderen. De eerstvolgende vergadering vindt eerst plaats op 21 januari 1907:

"Aan de orde is het al of niet vast aanstellen van den onderwijzer den Heer Kat en onderwijzeres Mej. Vden Berg. Het vermoeden werd uitgesproken dat zij niet volkomen gezond zijn.

Met algemeene stemmen wordt daarom besloten hen te vragen of zij geneigd zijn zich aan een geneeskundig onderzoek te onderwerpen en wel door een geneesheer door het bestuur aan te wijzen. De kosten van dat onderzoek zullen door het bestuur gedragen worden.

Door de voorzitter wordt medegedeeld dat de grond met schoolgebouw en onderwijzerswoning op naam der vereeniging is overgeschreven, en sprak men als zijne meening uit dat het wel gewenscht was te doen beschrijven, dat bij eventuele opheffing van de Vereeniging deze schenking weder aan den gever of zijne erfgenamen vervalt; onder de bepaling evenwel dat deze schenking, en wat daarmede in verband staat, niet tot anti-christelijke doeleinden zal mogen worden gebruikt. Wordt in overweging gegeven om ieder voor zich daarover na te denken en een volgend maal nader te bespreken."

In de notulen van de vergadering van 31 januari is over het voorgaande niets terug te vinden.

"Voorst wordt besloten om de speelplaats met draad en langs den Dolderschen Weg, voor het huis en schoolgebouw met hekwerk af te zetten, terwijl in den tuin van het Hoofd der school een wagen mest zal worden gebracht. Verder zal de tuin worden omgespit en een weinig worden aangelegd, terwijl ook eenige vruchtboomen zullen worden geplant.

De Heer Prang merkte op dat in de school een stel gewichten ontbreekt, men heeft die al eens bij hem geleend. Wordt besloten deze aan te schaffen."

Op de vergadering van 31 januari komt men terug op het voorgenomen geneeskundig onderzoek:

"Zoowel Mej, van den Berg als de Heer Kat maakte aanvankelijk eenig bezwaar wat betreft het aanwijzen van een docter door het bestuur, doch het eindresultaat was toch, dat zij zich bereid verklaarden aan het gevraagde te voldoen. De Voorzitter zal informeren welke docter in Utrecht daarvoor het meest geschikt is te achten.

Het antwoord van het Hoofd der school op de vraag van het bestuur omtrent den arbeid van het personeel, komt hierop neer, dat Mej. Van den Berg zeer gewillig is, zeer weinig vorderingen maakt, doch ook nog maar een half jaar bij het onderwijs is. Indien zij, zooals het Hoofd schrijft, wat meer gefundeerd wordt in het wezen en den aard van het Christelijk onderwijs, kan zij, bij haar gebleken ijver en goeden wil, eene goede onderwijzeres voor onze school worden.

Betreffende de Heer Kat schrijft het Hoofd dat hij meerdere ervaring bezit, zijn onderwijs goed en de vorderingen voldoende zijn, terwijl uit het verdere schrijven is op te maken, dat hij zich niet geheel door het Hoofd wil laten leiden. Daar echter geen feiten worden genoemd wordt het Hoofd uitgenoodigd ter vergadering te komen om daar omtrent nadere inlichtingen te verstrekken. Uit deze inlichtingen blijkt o.a. als het voornaamste dat de Heer Kat, wat betreft de wijze van onderwijs geven, niet de opvattingen van het Hoofd huldigt, en dat hij niet aan het herhaaldelijk te kennen gegeven van het Hoofd heeft voldaan, om de taal-oefeningen door de kinderen op het bord te doen maken (oei of is het

foei?)

Nadat het Hoofd de vergadering heeft verlaten, wordt ook de Heer Kat ter vergadering geroepen, en hem een en ander onder het oog gebracht. Wat het eerste betreft, erkent de Heer Kat dat hij een andere wijze van onderwijs geven is toegedaan dan het Hoofd en wat het tweede betreft merkt hij op dat dit geen onwil van hem is, maar dat hij het wel eens vergeten heeft en dat ook alle taaloefeningen er zich niet toe lenen om door de kinderen op het bord te worden gemaakt. De Voorzitter wijst hem er op dat hij zich in schoolzaken in alle gevallen aan het Hoofd heeft te onderwerpen, en wanneer het voorkomt dat hij daartegen bezwaar heeft, hem dan den weg open staat om zich tot het bestuur te wenden, waarmede de Heer Kat zich accoord betuigt.

Hem wordt nu toegezegd dat bij zijne eventuele afkeuring, zonder dat de oorzaak van de afkeuring schadelijk voor de kinderen kan worden geacht, hij toch voor vast zal worden aangesteld, dat hij dan eene verklaring moet teekenen, dat hij bereid is op een duidelijke wenk van het bestuur, zijn ontslag te vragen. Voorts moet hij met het oog op de financiën, die van den Heer Pleines moeten komen, eene verklaring teekenen dat het bestuur het recht heeft hem te ontslaan, bij diens overlijden, natuurlijk met inachtneming van een billijken termijn. De Heer Kat verklaart zich hiertoe bereid. Dezelfde voorwaarden gelden ook Mej. v/den Berg."

De vergadering van 12 februari is maar kort; althans er wordt maar een enkel agendapunt vermeld en dat betreft het aangevraagde geneeskundig onderzoek.

"De geneeskundige verklaringen van Dr. Idenburg te Utrecht luiden voor Mej. B. van den Berg gunstig, terwijl dat betreffende den Heer Kat luidt: gezond doch zwak lichaamsgestel."

Later wordt de aanstellingskeuring verplicht, maar die is niet zolang geleden weer terruggedraaid.

Rob Haars

Remia Den Dolder Sauzenstad

Remia

maakt dat het smaakt

De gezelligste tafel van Nederland